

Minimális csodák. Az organikus világ szervezete a legapróbb részletekben is annyira pontos és finom alkotású, hogy még a szakembert is bámulatba ejtik. Egy éjjeli pillangó hernyójának legkevesebb 2000 apró izma van, melyek a helyváltoztatást eszközlik. Az emberi test felületén több, mint két millió pórus van, melyek a bőrleégzésre szolgálnak. Ha az apró lyukakat egymás mellé tennők, 15 kilométer hosszú szakadatlan vonalat kapnánk. Az arteriák és vénák hossza, beleértve az úgynevezett »hajszaledényeket« is, körülbelül szintén 15 kilométer. A vérben millió meg millió vörsejt úszik, a szem retinahártyáján levő idegpálczikák száma, melyek a fényingert veszik fel, 30 millió. Az agy szürke állományában 600 millió szürke idegsejt van; egy egészséges tüdejű ember tüdejében 1600 millió tüdőhólyagocskán keresztül történik az oxigén felvétele.

Elhullatják-e a szaru-szarvú állatok fejdíszüket? Ez a kérdés régi idők óta vita tárgyát képezi a természetvizsgálók között. Most végre egy megfigyelés eldöntötte a kérdést. A berlini állatkertben egy Arkalzerge elhullatta szarvait s azok helyén új szarv képződött. Az észak-amerikai Gabel-antilop is ledobja nagyobb időközökben szarvait s újakat kap. Néha nagyobb juhtenyésztő helyeken is tapasztalták, hogy az öregebb kosok ledobják szarvaikat s helyükbe újak nőnek.

Egy királysast fogtak 1844-ben Franciaország la Manche tartományában. A sas nyakán egy arany örv volt s abba a következő vers volt vésvé:

Caucasus patria, Fulgur nomen,
Radinszki dominus mihi est. (1740.)

Magyarul: »Kaukázus a hazám, Fulgur (villám) a nevem, Radinszki birtokában vagyok. (1740.)«

Svájc őslakói — törpék. A Schaffhausen mellett eszközölt ásátások alkalmával a többi lelet között néhány emberi csontvázat is találtak, melyeknek magassága mintegy 140 cm. Ezek a csontvázak felnőtt embereké lehettek, mint az elhasznált fogazat bizonyítja. A radiographia útján megállapították, hogy a csontvázak egészen normális fejlődésűek s a csontok teljesen megegyeznek a teljesen kifejlesztett csontokkal, nem pedig elcsontosodott porcok, mint az abnormis fejlődésű törpéknél. Ez a lelet azt bizonyítja, hogy Svájc őslakói eredetileg törpék voltak, a mit történelmi, azaz jobban mondva, mondai adatok is támogatnak. Ugyanis már *Homeros* és *Herodotos* is tesznek említést a törpékről, akik a hegyek és az erdők között élnek és a svájci nép ajkán számos ősrégi monda van elterjedve, melyek a hegyek közt élő törpékről szólnak.

A keresztes vipera Szászországban. Szászországban a hivatalos jelentések szerint 1895-ben 2654 keresztes viperát fogtak; 1896-ban 3294-et, 1897-ben már csak 2073-at, 1898-ban 1946-ot, 1899-ben pedig 1895-öt sikerült ártalmatlanná tenni. A kormány a megölt viperákért 1889-ben 1070 márkát, 1897-ben 327,35 márkát fizetett. 1893-ban 291,90-et. 1899-ben pedig csak 284,25 márkára rúgott a viperákért fizetett összeg. Az utolsó tizenegy év alatt a *Quelsnitz* kerületben 28378 viperát pusztítottak el s ezért a kormány 6331,10 márkát fizetett. Szászország egyes helyein vannak némelyek, a kik a viperafogást hivatásszerűleg űzik. — Ezek között leghíresebb a *vogtlandi Rindfleisch K. A.*, a ki a lefolyt 11 év alatt 4778 élő viperát fogott s legnagyobbbrészt tudományos intézeteknek adta el jó áron.

IRODALOM.

A »MAGYAR ISKOLASZER-MUZÉUM« februári száma megjelent intézetünk kiadásában válogatott tartalommal és számos illusztrációval. Az első cikkelye, melyet *dr. Lendl Adolf* írt, az *Országos Tanszermuzeumi Bizottságnak* szól, bírálhatja annak működését. A második értekezés tanulságosan ismerteti az *iskolai képvetítő készülékeket*. Igen érdekes magyarázatot találunk benne továbbá arról, *hogy hányféleképpen lehet egy és ugyanazt az állatot kitömní? A* biológiai állatcsoportok és iskolai preparátumok, továbbá többféle készülék leírása változatossá teszi e füzet tartalmát. — Minden hazai iskolának ajánlhatjuk e folyóiratot, amelynek évi folyamát 5 koronáért meg lehet rendelni intézetünkben.

AZ ÁLLATOK REGEVILÁGA. Igen kedves s tudományos szempontból is érdekes könyv jelent meg ezen a címen. A madarak, házi állatok, rémek és csodák felől szájról-szájra szálló mondákat, hitregéket, meséket, bohókás történeteket, hiedelmeket, babonákat, példabeszédeket és népdalokat gyűjtötte össze *Krenedits Ferencz* s azok alapján könnyed tóll, mesemondó ügyességgel állítja elének a magyar embert, a magyar asszonyt és a magyar gyereket, a mint többnyire szeretettel és gyöngédséggel foglalkoznak a csókával, kakukkal, a galambbal, a hatyuval, a daruval, kócsaggal, a kedves fecskével, a tyúkokkal, kutyussal, báránnyal, lóval, tehénnel és így tovább s mint ékesítik föl magukat az állatok tulajdonságaival s mint népestül be az ember elméje a körülte járó és fölötte röpökdő állatok élettörténetkéivel. *Krenedits* könyve háromszázhusz oldalas nagy munka és magyar a tárgya, érzése, levegője. Rászolgált arra, hogy dicsérettel szóljunk róla s kedves olvasmányúl ajánljuk. A könyvről egyébként a lapunk múlt számához adott irodalmi értesítő részletesebb tájékoztatást közöl, mely tudósításban felsorolják részben a napi sajtó nyilatkozatai. A könyvet jobban hozzáférhetővé óhajtván tenni, bizományba vettük s az a lapunkhoz intézett megrendelés útján is megszerezhető. Ára: 4 kor.

A KAGYLÓS RÁKOKRÓL. Az Akadémia legújabb kiadványa *«A magyarországi kagylós rákok»* címet viseli; a *Vitéz* féle díjjal jutalmazott pályamunka *Dr. Daday Jenő* tollából. A ki ezt az egyszerű címet olvassa aligha sejtí, hogy benne egy törhetetlen szorgalommal végig küzdött, tudós életpálya egy nagy feladatának utolsó sorompóját érte el. A kolozsvári Orvos-Termtud. Értesítő tanúsága szerint ugyanis, *Daday*, mint a kolozsvári egyetem akkori tanársegéde, a 70-es évek végén fogott hozzá édesvizeink mikroszkopi állatvilágának kutatásához, ismertetéséhez és jóformán egyedüli munkása hazánkban annak a tudományos mozgalomnak, a mely külföldön azóta is oly sok kiváló elmét foglalkoztatott, oly nagy és sokoldalú irodalmat hozott létre. A belvizek gerincztelen faunájáról szóló külföldi könyvekben mindenütt feltaláljuk *Daday* nevét a legelső tudósok között s nem kis meglepődésünkre szolgál, ha olvassuk, hogyan reprodukálják e könyvek repertoriumai francia felületességgel, vagy német alapossággal az ő számos dolgozatának magyar címeit. Adatait felhasználták mindenütt s hazánkat megmentette attól a szegénytől, hogy legalább e téren, mint a tudomány terra inkognitójára tóduljanak ide a kíváncsi idegen kutatók. Az állattannak azon érdekes szakkörében, a melyet *Daday* tűzött ki programmjában, — nem maradtunk a külföld mögött; ő betöltötte munkakörét, beváltotta terveit és munkásságát akár mint tudós, akár mint tanár, egyaránt hálás elismerés illeti. Termékenységét dolgában jóformán első helyen áll a magyar zoológusok között. Számát sem tudom azon sok kisebb-nagyobb jelentéseknek, értekezéseknek és monografiáknak, a melyekben munkája eredményeit kisebb-nagyobb vonatkozási körök szerint közzé tette. Az Akadémia és más társulatok támogatásával bejárta hazánk legérdekesebb tóvidékeit s a Táttra, a Retyerát, az alföldi székes és az erdélyi sós területek vizeiben, meg a Balatonban stb. végzett búvárlatai azon vidékek lokális édesvízi faunájának egyegy kis jellemképét eredményezték. Mindegyikük egy lépéssel járult az ország faunisztikai megismeréséhez s adataik összefoglalása már az alsóbbrendű állatvilág csoportonként való feldolgozását is lehetővé tette. Így jelentek meg e czéltudatos munka gyümölcsei: *«A magyarországi éveszlőbű rákok ma-*

gánraja», majd «*A magyarországi cladoceraék magánraja*», «*A magyarországi Brauchipus fajok átnésete*» és — eltekintve a zoológia minden terén ezen közben kifejtett tevékenységétől — végre a szóban forgó legújabb dolgozat: *Ostracoda Hungariae* — mint latin címé mondja. Ezzel a dolgozattal a magyarországi crustaceák monografikus feldolgozása befejezést nyert. — Az elmondottakban nem volt célunk *Daday* egész tudományos munkásságát feltüntetni; hiszen az jóformán az állatvilág egyetlen csoportját sem hagyta figyelmen kívül; de még crustacea tanulmányaiban is említés nélkül hagytuk legnagyobb munkáját azt, mely a «*Magyarországi tavak halainak természetes táplálékát*» írja le. E munkában a népszerűsítés terére lépett s midőn benne az érdeklődő művelt közönség számára ismerteti a parányi világok titkait, az édesvizek ezerféle apró lényeit, egyszersmind kimutatja azoknak fontos szerepét a halgazdaság szempontjából. S ezzel nem csak a tudomány tovább fejlődésében tesz szolgálatot, hanem a tudomány iránti érdeklődés felébresztésében is, a mire nálunk nagy szükség van. A tanítványok érdeklődők egész csapata kíséri s támogatja őt s örömmel üdvözik az országban mindenütt, a hol csak gyűjtő készségeivel, hálóiával megjelenik; mert nem csak nagy tudós ő, hanem igen szimpatikus magyar ember is. — S most lapozzuk át *Daday* legújabb kötetét! — A bevezető fejezetből megtudjuk, kik voltak a kagylós rákok bűvárlatának legelső munkásai. A történeti átpillantásban ott látjuk *Müller O. Fr.*, *Ramdohr*, *Jurine*, *Baird*, *Zenker*, stb. neveit. Majd részletes ismertetést olvasunk országunként is a kagylós rákok faunisztikai irodalmának, a miben hazánk *Chyzer*, *Tóth*, *Margó* és különösen *Daday* érdemei alapján éppen nem marad utolsó helyen. Neki köszönhetjük, hogy péld. az *ostracodák* anatómiai irodalmában nem hiányzik a magyar név. Az idézett irodalmi művek b-tűsoros jegyzékének 213 tétele (közre 89 magyar) tünteti fel valóban a tudományos munkásságnak e téren kifejtett buzgóságát. — Az »Általános rész«-ben megismerkedünk alapos leírások és magyarázó ábrák útján magukkal a kagylós rákokkal. A test »architektúráját« tárgyaló fejezet bőven ismerteti a különböző értékű izelt végtagok szerkezetét, mert a kagylók alaki sajátágain kívül főképpen ezek a végtagok viselik a családok, nemek és fajok megkülönböztető bélyegeit. — Külön fejezetek ismertetik az apró lények idegrendszerét, emésztő szerveit, vérkeringését stb. szóval külső és belső szerveik teljes anatómiáját, a miben a szerzőnek eredeti felfedezései is vannak. Ismerteti még a kagylós rákok fejlődését és általános életjelenségeit is; leírja helyváltoztatásukat, táplálkozásukat tartózkodási viszonyaikat, földrajzi elterjedésüket s élősködő ellenségeiket. — A könyv java részét a magyarországi fajok meghatározó táblázatai és részletes leírásai foglalják el. Összesen 3 család 18 nemének 47 faját és 3 változatát ismerteti a monografia a magyar faunából s ezek közt 6 faj és 3 varietás leírása *Daday*tól származik. A mi pedig az alaki tényezőket illeti a 64 bámulatos gondossággal s egyenletességgel megrajzolt szövegábrán kívül csak azt említjük, hogy együtt látjuk benne egy, hosszú és nagy szorgalommal lerótt életpálya összes gyakorlati tapasztalatait. — Nem követjük azt a legújabb kritikai módszert, a mely talán még a felső matematikában is a »nemzeti hatás« elérését tűzné ki célul. Meggyőződésünk, hogy a ki a tudományos bűvárlat terén hosszú évek eredményes munkáját tüntetheti fel, az eleget tett hazafias kötelességének. Örömmel és elismeréssel üdvözzük *dr. Daday Jenőt*, a komoly tudóst, a fáradhatlan kutatót legújabb sikereért! *Lakatos Károly*.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Többeknek. »Magyar Iskolászer-Muzeum« című folyóiratunkban megpendített eszme talán megvalósul. A részvénytársaság megalakulásától függ. Több millió korona értékű iskolászer importálnak évente. Bizony jó volna ennek elejét venni. — Különbözően köszönjük a szíves érdeklődést.

V. S. úrnak. Értésíttem fogjuk róla annak idején.

B. R. t. úrnak. Ha Fiumében a zoológiai állomás létesül, akkor valószínűleg lesz Budapesten akvárium is. Igaza van abban, hogy az nem csak a tengeri, de az édesvízi halakat is szemléltetheti medenczéiben, sőt ez nagyon is kívánatos és fontos volna.

S. J. dr. úrnak. A kívánt tárgyakat megrendelheti intézetünkben. — A mikroszkópról kívánt felvilágosítást megtalálja árjegyzékünkben.

N. N. — Névtelen levelekre nem válaszolunk. — Értekezése közölhető, de csak az esetben, ha leveti inkognitóját.

S. úrnak. — Szívesen látjuk.

Intézetünk vesz: vadmacskákat, vidrákat, nyesteket és másféle apró szőrme állatokat. Madarak közül nagy sasokat és uhukat, esetleg más szép példányokat is. — *Nyúzatlanul, friss állapotban küldendők intézetünkbe.* A posta-díjat itt fizetjük ki és az állatokért a rendes értéknek megfelelő árt azonnal fizetjük.

Kezdeknek ajánljuk intézetünk kiadásában megjelent „A mikroszkópi gyakorlat elemei“ című könyvet. 1. rész 4 korona; 2. rész 5 korona; utóbbi sajtó alatt van.

Méhely Lajos, Magyarország denevéreinek monografiája. Különbösen iskoláknak ajánlható. *Ára 10 korona.*

Kohaut Rezső, A magyarországi madarak meghatározó könyve. Zsebkönyv. 4 korona.

Dr. Lendl Adolf, Rövid útmutatás az állatok kitöméséhez. 4 korona.

Lakatos Károly, Vadászbit 4 korona; Nappali orvmadarak 3 korona.

Dr. Madarász Gyula, Magyarország madarai. Egy füzet 3 korona; az egész mű 30 korona.

Frivaldszky János, Aves Hungariae, 3 korona.

Krefedits Ferenc, Állatok regevilága. 4 korona.

Tógasdasságaimból ajánlok őszi és koratavaszi szállításra egy- és kétnyaras, gyorsnövésű csehpony-, stülő-, csuka- és czompó-ivadékokat, továbbá megtermékenyített fogas-stülő-ikrát. *Corchus Béla*, Budapest, IV. ker., Molnár-utca 17.

FOTO-CZINKOGRAFIAI MŰINTÉZET.

MŰÖSSZETŐI SZAKSZERZŐK.

Clichék folyóiratok, könyvek, árjegyzékek és tudományos művek számára.

Kitűnő kivitelben, legjobb módszerek szerint előállítva.

— Jutányos árak. —

Czím csakis: BUDAPEST, VI. ker., Király-utca 30. szám.

TELEFON: 18—99.

„A TERMÉSZET“ szerkesztősége és kiadóhivatala: Budapest, II., Donáti-utca 7. dr. Lendl Adolf intézete.

5098.901. Nyomatott Markovits és Garainál, Budapest, Lázár-utca 18.